

Asia: E 42/2019 vp

FINNWATCH RY:N LAUSUNTO

Finnwatch kiittää eduskunnan talousvaliokuntaa mahdollisuudesta antaa asiantuntijalausunto EU:n rahanpesun ja terrorismin rahoituksen estämiseen liittyvän sääntelyn kehittämisestä ja strategisista tavoitteista.

Suomi on määrittänyt sääntelykehikon kehittämistä omat kantansa pohjautuen mm. Euroopan komission 24.7.2019 antamaan tiedonantoon sekä neljään arviointiraporttiin, jotka koskevat sisämarkkinoihin vaikuttavien rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskien arviointia (ns. ylikansallinen riskiarvio), EU:n pankkisektorilla viime aikoina paljastuneita rahanpesutapauksia, eurooppalaisten rahanpesun selvittelykeskusten yhteistyötä ja keskitettyjen pankkitilirekisterien yhteen liittämistä.

Finnwatch pitää tärkeänä, että kaikkiin komission tiedoksiannossa ja arviointiraporteilla esiin nostettuihin puutteisiin suhtaudutaan vakavasti ja niiden pohjalta ryhdytään tarvittaviin toimiin. Suomen esittämistä kannoista kannatamme erityisesti seuraavia:

- 1) Suomi haluaa edistää rahoituslaitosten valvontaa EU-tasolla, ja näkee yhtenä mahdollisena vaihtoehtona uuden valvonnasta vastaavan EU-toimielimen perustamisen. Viimeaikaiset rahoituslaitosten rahanpesuskandaalit tukevat erillisen EU-toimielimen perustamista ja Finnwatch kannattaa esitystä.
- 2) Suomi haluaa hallitusohjelman mukaisesti tehostaa tiedonvaihtoa eri viranomaisten ja toimijoiden välillä. Rahanpesun selvittelykeskusten osalta todetaan erikseen, että kehityksen kohteena tulisi olla sekä EU:n sisäinen että kolmansien maiden kanssa tehtävä yhteistyö ja tiedonvaihto.

Finnwatch pitää erityisen tärkeänä kolmansien maiden viranomaisten kanssa tehtävän yhteistyön ja tiedonvaihdon kehittämistä. Komission arviointiraporteista ilmenee, että eri EU-maiden lähestymistapa kolmansien maiden kanssa tapahtuvaan tietojenvaihtoon vaihtelee ja on epä johdonmukaista johtuen lähinnä siitä, ettei kolmansien maiden kanssa tehtävää tietojenvaihtoa ja yhteistyötä säädellä rahanpesudirektiivissä. Suomen tulisi ajaa EU:ssa sääntelyä, joka mahdollistaa mahdollisimman tehokkaan ja esteettömän tietojenvaihdon kolmansien maiden kanssa, koska tämä edistäisi rahanpesun torjuntaa ja tutkintaa globaalilla tasolla. Tietojenvaihdosta hyötyisivät eritoten kehittyvät maat, joille laittomat pääomavirrat ovat erityisen suuri ongelma: ne pienentävät merkittävästi kehittyvien maiden verotuloja ja muodostavat siten merkittävän esteen kehitykselle. Tehokkaan tietojenvaihdon edistäminen olisi linjassa sekä hallitusohjelmassa asetettujen harmaan talouden

torjumisen tavoitteiden että myös Suomen kehityspoliittisten tavoitteiden kanssa. Toteutuksessa tulisi kiinnittää erityistä huomiota henkilötietojen tietosuojaan.

- 3) Suomi haluaa nostaa keskusteltavaksi tosiasiallisten edunsaajien määrittelyn laajentamisen koskemaan niitä luonnollisia henkilöitä, joiden omistus- tai edunsaajaosuus yrityksessä tai yhteisössä on vähintään 10 prosenttia. Finnwatch on aikaisemmin esittänyt rajan laskemista 10%:iin kansallisessa lainsäädännössä ja pitää erittäin positiivisena sitä, että Suomi ajaa rajan laskua EU-tasolla. Myös Euroopan komissio on aiemmin esittänyt rajan laskemista - esitys ei kuitenkaan mennyt läpi direktiivineuvotteluissa. Rajan laskua puoltaa komission rahanpesudirektiiviä koskeva vaikutusarviointi, jossa todettiin, että 25 prosentin omistusraja on helppo kiertää.¹

Finnwatch esittää, että Suomen tulisi lisäksi pyrkiä edistämään seuraavia tavoitteita EU:n rahanpesusäätelykehikon kehittämiseksi:

- 4) Edunsaajarekistereistä tulisi tehdä koko EU:ssa julkisia, reaaliaikaisia ja maksuttomia. Edunsaajatietojen tulisi olla reaaliaikaisesti kaikkien saatavilla sähköisen asiointijärjestelmän kautta ja datan tulisi olla saatavilla sellaisessa muodossa, että rekistereistä pystyy tekemään laajoja datahakuja sen sijaan, että jokaisen yrityksen tiedot joutuu tilaamaan tai hakemaan erikseen. Tällainen avoimeen dataan ja massadatahakuihin perustuva rekisteri on käytössä mm. Iso-Britanniassa.

EU:n 5. rahanpesudirektiivi lisää edunsaajatietojen julkisuutta, mutta siinä ei edellytetä tietojen olevan reaaliaikaisesti ja ilmaiseksi saatavilla eikä sellaisessa muodossa, että useiden yhteisöjen tietoja voisi hakea samanaikaisesti. Laajempi julkisuus ja parempi saatavuus parantaisi edelleen kansalaisyhteiskunnan, esimerkiksi lehdistön ja kansalaisjärjestöjen, mahdollisuuksia tutkia tietoja. Tämä lisää luottamusta liiketoimiin ja voi auttaa rahanpesutapausten paljastumisessa ja ennaltaehkäisyssä.

- 5) Ilmoitusvelvollisille rikkomuksien vuoksi määrättäviä seuraamuksia tulee yhtenäistää ja valvonnasta vastaavien tahojen valtuuksista määrätä riittäviä seuraamuksia tulee varmistua. Komission pankkisektorilla paljastuneita rahanpesutapauksia koskevalla raportilla todettiin, että sakkojen määräämiseen ja muihin valvontatoimenpiteisiin liittyvät valtuudet vaihtelivat eri maiden valvontaviranomaisten kesken eikä kaikilla valvontaviranomaisilla ollut valtuuksia määrätä tehokkaina ja oikeasuhtaisina pidettäviä sanktioita, vaikka direktiivi tähän velvoittaakin. Direktiivissä ei ole määritetty riittävällä tasolla rikkomuksista määrättävien seuraamusmaksujen tasoja, mistä johtuen eri mailla voi olla hyvin erilaisia näkemyksiä tehokkaista ja oikeasuhtaisista seuraamuksista. Seuraamusmaksuja koskevaa sääntelyä tulee selkeyttää. Nykyisten ylärajojen ohella direktiivissä olisi hyvä määrittää alarajat määrättäville seuraamuksille. Vakava rikkomus tulisi lisäksi määritellä selkeästi, koska direktiivin mukaan hallintoelinten henkilökohtainen vastuu voidaan rajata koskemaan vakavia, toistuvia tai järjestelmällisiä rikkomuksia.

¹ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52016SC0223&from=EN>

Ilmoitusvelvollisille määrättävien seuraamusten ohella tulisi arvioida tarvetta voida määrätä eri maiden valvontaviranomaisille seuraamuksia valvontatehtävien laiminlyönteihin liittyen.

Helsingissä 17.10.2019

Saara Hietanen
veroasiantuntija
Finnwatch ry